

מסורת הש"ס

א) [תוס' פ"ו וע' תוס'] לעיל יד: ד"ה אל יחסר [תוס' ב"מ ס. ד"ה רבא [תוס' ב"ב ט: ד"ה כל [תוס' ס' ג] [נדרים מ. עירובין יט. מבינה סו.] ג) [מגילה ו.ו. ד] [ב"מ פה.] ס' אבות פ"ד משנה טו, ו. א) [לד"ר פ"א.] ו) [ב"ב יא.] ט) [נ"ל לפני ד"ה עשרים.] טו) [נ"ע' תוס' סוטה ז. ד"ה נדה,]

תורה אור השלם

1. ש"ך אגן הסהר אל יחסר [המקו בטרם עמדת השנים סוגה בשושנים:] שיר השירים ז. 2. כפלה הרמון רתקת: מבעד לצמחתך: שיר השירים ז. 3. וְהָשֵׁן וְהַשָּׁן לְוָרְחָ אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וְהַרְבֵּהוּ וְאִמְרוּ רִיחַ בְּנֵי בְרִית שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ בְּרֵאשִׁית כּו כו י? וְאִמְרוּ מִזֶּה עֲשִׂיתָ קוֹל דְּמִי אֲחִיךָ צִעְקִים אֵלַי מִן הָאָדָמָה: בראשית ד' י

לעזי רש"י

פלמי"ד [פלמי"ד.] לחרוך.

מוסף רש"י

הרי זנב לאריות. טוב נק' שמהם זנב לאריות לאשם טובים, מהיומן ראש ושר לחקים (אבות פ"ד פס"ו). דמו ודם זרעוניה. אף כשאתה מקיים דמי אחיך עמך (כשאתה מקיים נפש אחת מישראל) מעלה עלך חיו וחי זרעוניה, שמה טובה מרובה ממדת פורענות (ב"ב יא.).

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

לז.

עין משפט נר מצוה

סד א מ"י פ"א מהל' סנהדרין הלכה (א) [1] כמנען אל: סה ב מ"י שם הל"ח: סו ג מ"י שם פ"ג הל"ג: ד מ"י פ"ב מהל' אסורי ביאה הל' א תוש"ע א"ש"ע סי' כב סעיף א וי"ד סי' קאה סעיף א: סז ה מ"י שם פ"ב מהל' סנהדרין הל"ג:

רבינו חננאל

א"ל ההוא מינא לרב כהנא אמריתו נדה שרי לגברה דילה לייחודי בהדה אפשר אש בעורת ואינה מהבהבת א"ל התורה מצידה עליו שאפילו סוגה בשושנים אין אנו פרצים פרצה. כפלה הרמון רתקת אפילו ריקנין שבישראל מליאין מצות כרמון: הנהו ברינני דהוו בשיבכוניה דר' זירא דהוו מקרב להו ר' זירא עד האידנא הוו ר' זירא בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו בלכיהו והודרי בתיובתא: שלש שורות של תלמידי חכמים כו. אמר אביי ש"מ כולהו נידי ולימא להו עד האידנא הוינא יתיב ברישא והשת' מותביתו לביסופא אמרין ליה הוי זנב לאריות לא ראש לשועלים: מתנ' כיצד מאיימן על עדי נפשות וכו':

התורה העידה עלינו בשושנים. לענין דס נדות נדרש כשאלמנת דס כשזונה אדומה ראיתי מיד פורש וא"ת והא יחוד דאורייתא היא כדדרשין (לעיל דף כא:) מ"י יסתך אחיך בן אמך והיכי אתא קרא דדברי קבלה למישרי מאי דכתיב באורייתא וי"ל דלא אסרה מורה אלא כעין אמו דלא עבדא דמשתריא אצל נדה סופה ליערש (ומיהו היכא דלא צעל אפילו נדה אסורה להמייחד כדאמר' צ"ק דכמוצות (דף ד.) לא צעל הוא ישן בין האנשים ואשתו ישינה בין הנשים וא"ת והא אמר' צ"ק דשבת (דף יג.) מקיש אשתו נדה לאשת רעוה מה אשת רעוה הוא צנגדו והיא צנגדה אסור כו' ופי' שם צנונית' משום ייחוד דאשת איש אף אשתו נדה והכא אמר סוגה בשושנים וי"ל דהוא צנגדו והיא צנגדה אסורה באשת איש אפי' צלא ייחוד משום איקרוצי דעתה שנהנין ומתחממין זה מזה ויש תימה מ"ש דייחוד דנדה שרייא מסוגה בשושנים והוא צנגדו והיא צנגדה אסרת מהיקש דאשת איש איפוך אלא וי"ל דמסתבר טפי לאסור הוא צנגדו והיא צנגדה לפי שמתקצין יחד וגמנין זה מזה כדפרשית: וי"ר אה את ריח בגדיו. לשון ריח שייך דס נדות כדאמרין צ"פ כל ה"ד (מה דף כ:): ה"ה איתמא דלמא דמא קמיה דר"א ארמיה אמר האי דס חמוד הוא: שאין

אש בנעורת ואינה מהבהבת אמר ליה התורה העידה עלינו סוגה בשושנים שאפילו כסוגה בשושנים לא יפרצו בהן פרצות ר"ש לקיש אמר מהכא ² כפלה הרמון רתקת ³ אפילו ריקנין שבך מלאין מצות כרמון ר' זירא אמר מהכא ³ וירח את ריח בגדיו אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו הנהו ברינני דהוו בשיבכוניה דר' זירא דהוו מקרב להו כי היכי דניהדרו להו בתיובתא והוו קפדי רבנן כי נח נפשיה דר' זירא אמרי עד האידנא הוו ⁴ חריכא קמין שקיה דהוו בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו בלכיהו ועבדו תשובה: שלש שורות כו': אמר אביי ש"מ כי לי בדנבי אמר אביי דאמרי ליה הכי ⁵ הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים: **מתנ'** כיצד מאיימן את העדים יעל עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימן עליהן שמא תאמרו מאומד ומשמועה עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמא אי אתם יודעין שסופנו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה הוו יודעין שלא כרינני ממונות דיני נפשות דיני ממונות אדם נותן ממון ומתכפר לו דיני נפשות דמו ודם זרעותיו תלויין בו עד סוף העולם ⁶ שכן מצינו בקין שהרג את אחיו שנאמר דמי אחיך צועקים אינו אומר דם אחיך אלא דמי אחיך דמו ודם זרעותיו דבר אחר דמי אחיך שהיה דמו מושלך על העצים ועל האבנים לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כבאילו איבד עולם מלא ⁷ וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כבאילו קיים עולם מלא ומפני שלום הבריות שלא יאמר אדם לחבירו אבא גדול מאביך ושלא יהו המינים אומרים הרבה רשויות בשמים ולהגיד גדולתו של הקב"ה שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד כולו דומין זה לזה ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם ושמא תאמרו

מה ⁸ רשון כי נידי כולהו נידי כדפרש' לעיל: **דנני.** בזנבות: **מתנ'** מאיימן. שלא יעידו עדות שקר: **מאומד.** בגמ' [ע"ז מפ'] דיני ממונות. א"ס העיד שקר נותן ממון לזה שנפסד על ידו ומחזירו לו ומתכפר: **לפיכך נברא אדם יחידי.** כל זה אומר להם לפיכך נברא אדם יחידי להראותך שמאדם א' נברא מלואו של עולם: **הרבה רשויות בשמים.** וכל א' צרא את שלו: **ולאגיד גדולתו.** ועוד לך נברא יחידי להראות לדורות הנצחיים גדולתו של הקב"ה שצחותם הראשון כל הדורות טבעות שלא היה מחלה אלא חותם א': **חוסם.** היינו אותו צרול שהורה חקוקה בו: **טובע כמה מטבעות בחותם א'.** כל המטבעות שאדם טובע ע"י צרול אחת כולן דומין: **בשכילי נברא העולם.** כל' חשוד אני כעולם מלא לא אטרד א"ש מן העול' בעביר' אחת וימשוך ממנה: מה